

1.3. Model ekonomickej teórie „v kocke“

K tým základným črtám ekonomickej demokracie definoval D.Schweickart **základné kritériá adekvátnej nástupníckej teórie v čase po kapitalizme**. Ozrejmíme si ich stručne „v kocke“, ide len o to, **pochopiť, prečo je dôležité teoreticky zdôvodniť to, čo chceme dosiahnuť v praxi**.

Základné kritériá adekvátnej nástupníckej teórie⁽¹⁶⁾:

1. **Teória musí vymedziť ekonomický model**, ktorý bude presvedčivo demonštrovať svoje prednosti tak profesionálnym ekonómom ako aj obyčajným občanom, berúc do úvahy, že nástupnícka teória je jednak ekonomicky racionálna, jednak eticky nadradená vo vzťahu ku kapitalizmu. Hoci pôjde o *abstraktný model, mal by byť dostatočne konkrétny, aby bolo jasne vidieť, ako bude fungovať v praxi*, a to za podmienok, že ho budú uskutočňovať nedokonalé ľudské bytosti.

Preto som sa rozhodol knihu pomenovať ako *ekonomika po kapitalizme*.

2. **Ekonomický model by nám mal umožniť, aby sme pri jeho aplikácii mohli využiť rozhodujúce ekonomické experimenty a skúsenosti získané v minulom storočí**, bolo ich nemálo a mali rozličnú podobu. Ak sa chce človek ozaj dostať na cestu postkapitalistickej ekonomiky, nástupnícka teória musí tieto procesy vysvetliť. *Mojim cieľom preto nie je zaoberať sa módnym smerom „robotická ekonomika“ založená na Industrie 4.0, alebo čiastkovým nástrojom nepodmieneného základného príjmu*.

3. **Povinnosťou modelu bude objasniť naše porozumenie pre rozličné ekonomické reformy, za presadenie ktorých bojujú pokrokové politické strany a hnutia, a zároveň poukázať na možnosti dopĺňujúcich reforiem**.

Pre historický materializmus je príznačné, že inštitúcie novej spoločnosti sa nezriedka rozvíjajú v súčinnosti so starými. Nástupnícka teória nám pomôže stanoviť, aké problémy sa môžu vyskytnúť v novom ekonomickom poriadku a ako sa im možno vyhnúť. *A takisto dodávam, že je potrebné zbaviť sa idealizmu typu „bohatí sa vzdajú majetku“, alebo „nepodmienený základný príjem zabezpečí istoty a ľudia budú motivovaní pracovať“*.

4. **Nástupnícka teória nám uľahčí predstavu, ako bude vyzeráť prechod od kapitalizmu k novej spoločnosti**. Mala by špecifikovať celú plejádu *štrukturálnych modifikácií*, ktoré by mohli nastať za určitých pozitívnych historických podmienok a ktoré by transformovali (silne reformovaný) kapitalizmus na *pravý socializmus*.

Aj keď ústrednou témou diela *Po kapitalizme – ekonomická demokracia je hospodársky model ako program ekonomicky životaschopnej a eticky vyhovujúcej formy socializmu*⁽¹⁷⁾, odborná verejnosť a ľudia z praxe budú mať čo robiť, aby *ekonomický model* podľa takto definovaných kritérií a podľa základných črt *ekonomickej demokracie* vypracovali do ucelenej teórie a spracovali do funkčného modelu schopného v priaznivých podmienkach okamžite sa šíriť v jednotlivých krajinách ako aj v globálnom rozsahu.

Možno priznať a vyjadriť **obdiv Davidovi Schweickartovi, profesorovi z Loyola University Chicago, USA, že už jeho kniha je komplexnou iniciačnou teóriou**, ktorú socialisti a ľavicovo zmýšľajúca verejnosť môžu považovať za obdobný počin ako svojho času Marxov vklad do politickej ekonómie a objasnenie úvislostí v diele Kapitál.

Ak však sám očakáva nástupnícku teóriu a pomenoval ju *kontraprojektom* ku kapitalizmu, Schweickart si je vedomý toho, že treba takýto kontraprojekt doviest' do plne funkčného projektu, schopného zaviesť *ekonomickú demokraciu* do ekonomickej praxe. Prečo jeho dielo nie je tým *praktickým návodom, to som objasnil* v zborníku *Svet v bode zlomu* v stati *Otázky modelovania*⁽¹⁸⁾.

odkazy

(16) Schweickart, D.: *Po kapitalizme – Ekonomická demokracia, Kontraprojekt, str.36-38, 1.2. Teória nástupníckeho systému, str.39-40;*

(17) Schweickart, D.: *Po kapitalizme – Ekonomická demokracia, Predslov, str.9,*

(18) *Svet v bode obratu, zborník, stat' PZV Otázky ekon.modelovania...1.1.2., str.106, str.104-148,*